

Тема 4.

СУБ'ЄКТИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

Всього на тему 8 годин:
лекція 2 години;
індивідуальне заняття 2 години;
самостійна робота 2 години;
семінар 2 години.

Література

Нормативно-правові акти:

- Конституція України від 28.06.96 р.
- Закон України “Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства” від 6.02.2003 р.
- Закон України “Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту” від 08.07.2011р.
- Закон України “Про громадські об’єднання” від 22.03.2012р.
- Закон України «Про політичні партії в Україні» від 05.04.2001 р. // Голос України, 12.05.2001 р.
- Указ Президента України від 09.12.2010р. „Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади”.

Основна література :

- Адміністративне право України: Підручник/ За ред. Ю.П. Битяка. - К.: Юрінком Інтер, 2006. – с.57-98,112-125.
- Авер'янов В.Б. Адміністративне право України . Академічний курс: Підруч.: У двох томах: Том 1. Загальна частина.- К.,2004, с. 189-259.

Додаткова література :

- Колпаков В. К. Адміністративне право України: Підручник. - К.: Юрінком Інтер, 1999.
- Кафарський В. Правові засади функціонування Кабінету Міністрів України. // Право України. - № 1. – 2006 .– с. 8.
- Бєлєвська О. Проблеми визначення суті адміністративно-правового статусу іноземців в Україні // Право України. - № 1. – 2008. – с. 139.
- Мартинюк Р. Парламентська відповідальність уряду в Україні: особливості нормативного регулювання. // Право України. - № 9. – 2008. – с. 19.
- Реформа державного управління // Прикордонник України № 48 від 17. 12. 2010р. – с. 3.

Заняття 1. Засади адміністративно-правового статусу суб'єктів адміністративного права.

Навчальні питання:

- 1. Правосуб'єктність громадян.**
- 2. Президент України як суб'єкт адміністративного права.**
- 3. Система органів виконавчої влади.**
- 4. Об'єднання громадян як суб'єкти адміністративного права.**

Питання 1.

**Правосуб'єктність
громадян.**

Структура правового статусу

людини

- *правосуб'єктність людини;*
- *принципи правового статусу людини;*
- *центральний елемент — права і свободи людини і гарантії їх реалізації;*
- *обов'язки людини та гарантії їх виконання;*
- *громадянство (для правового статусу громадянина).*

-
- **Адміністративна правоздатність** - це визнана законом за громадянином фактична можливість бути суб'єктом адміністративного права, мати права та обов'язки адміністративно-правового характеру.
  - Виникає з моменту народження людини.
  - Підтверджується документами про громадянство - паспортом громадянина України, а для осіб до 16 років - свідоцтвом про народження.

-
- **Адміністративна дієздатність** - це визнана законом спроможність громадян своїми діями набувати і здійснювати права і виконувати обов'язки адміністративно-правового характеру.
  - В повному обсязі виникає з досягненням 18-річного віку.
  - Разом з тим виникає і по досягненні 16-річного віку - одержання паспорта,
  - може наставати у деяких випадках і до досягнення 16-річного віку - право на працю.

Основні обмеження для іноземних громадян і осіб без громадянства зводяться до таких:

- 1) вони не можуть займати деякі посади (Президента України, судді, перебувати на посадах у складі морських та повітряних екіпажів та ін.);**
- 2) вони не мають доступу до посад державних службовців, діяльність яких пов'язана з державною таємницею;**
- 3) ці особи не можуть служити у Збройних Силах України;**
- 4) для них допускаються обмеження в пересуванні чи перебуванні в окремих місцях;**
- 5) для них встановлені окремі правила паспортного режиму, вступу в навчальні заклади тощо;**
- 6) для іноземних громадян та осіб без громадянства встановлена особлива адміністративна деліктоздатність.**

Питання 2.

Президент України як суб'єкт адміністративного права.

Згідно зі *ст. 102 Конституції України* Президент України є главою держави і виступає від її імені, є гарантом державного суверенітету і територіальної цілісності, додержання Конституції України, прав і свобод людини та громадянина.

Взаємовідносини Президента України і Верховної Ради України.

(ст. 77,85,90,93,94,111 та ін. Конституції України)

- Президент призначає позачергові вибори до Верховної Ради. Верховна Рада призначає вибори Президента. Президент може достроково припинити повноваження Верховної Ради, йому належить право законодавчої ініціативи у Верховній Раді ; процедура прийняття законів передбачає тісну взаємодію Президента і Верховної Ради ; Президент може бути усунутий з поста Верховною радою в порядку імпічменту.

У межах повноважень щодо формування виконавчої влади Президент України:

(ст. 106,112,113,114,115,116,118 та ін. Конституції України)

- Вносить подання про призначення Верховною Радою України **Прем'єр-міністра України, Міністра оборони України, Міністра закордонних справ України та Голову Служби безпеки України.**
- У випадках дострокового припинення повноважень Президента його обов'язки покладаються на **Голову Верховної Ради України.**
- Призначає на посаду та звільняє з посади за згодою ВРУ **Генерального прокурора України.**
- Призначає на посади та звільняє з посад **вище командування Збройних Сил України, інших військових формувань.**
- Створює для здійснення своїх повноважень **консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи і служби.**
- Представляє державу в міжнародних відносинах, здійснює керівництво зовнішньополітичною діяльністю держави, веде переговори та укладає міжнародні договори України.
- Видає **укази і розпорядження**, які є обов'язковими до виконання на території України.
- Очолює **Раду національної безпеки і оборони України.**

Адміністрація Президента України є постійно діючим органом, що утворюється Президентом України відповідно до Конституції України для забезпечення здійснення ним своїх повноважень як глави держави.

- Загальне керівництво Адміністрацією здійснює **Голова** який призначається на посаду і звільняється з посади Президентом України.
- **Завданнями** Адміністрації є організаційне, правове, консультативне, інформаційне, експертно-аналітичне та інше забезпечення діяльності Президента України.

Питання 3.

**Система органів
виконавчої влади.**

- **Орган виконавчої влади (державного управління) -**

це організація, яка є частиною державного апарату, має певну компетенцію, структуру, територіальний масштаб діяльності, утворюється в порядку, встановленому законом або іншим правовим актом, володіє певними методами роботи, наділена повноваженнями виступати за дорученням держави й покликана в порядку виконавчої діяльності здійснювати керівництво економікою, соціально-культурним будівництвом і адміністративно-політичною діяльністю.

Класифікація видів органів виконавчої влади залежно від:

- *територіального масштабу діяльності* — вищий орган — Кабінет Міністрів України; центральні органи (ЦОВВ) — міністерства (16), державні служби (28) та інші органи; *органи виконавчої влади АРК* — Рада міністрів АРК, міністерства, республіканські комітети та інші; *місцеві органи* — обласні (Київська і Севастопольська міські), районні державні адміністрації, місцеві органи міністерств та інших центральних органів виконавчої влади ;
- *характеру компетенції* (або змісту функцій) — на органи загальної, галузевої, та функціональної компетенції;
- *сфери дії* — на органи управління економікою, соціально-культурним розвитком, в адміністративно-політичній сфері;
- *способів прийняття владних рішень* — на колегіальні та єдиноначальні і т. ін.

- **Органи загальної компетенції** – це органи, які в межах підвідомчої їм території здійснюють державне управління та координацію всіх або більшості підпорядкованих чи підконтрольних їм органів галузевої чи функціональної компетенції, підприємств, установ, організації та інших об'єктів. *До них належать: Кабінет Міністрів України, Рада міністрів АРК, місцеві державні адміністрації.*
- **Органи галузевої компетенції** реалізують державну політику у відповідній галузі. *Це - міністерства, інші ЦОВВ (Міністерство оборони, Міністерство освіти і науки України), а також місцеві органи цих міністерств, інших ЦОВВ.*
- **Органи функціональної компетенції** забезпечують реалізацію державної політики в певній сфері, здійснюють керівництво з питань, які мають загальний характер для всіх чи багатьох галузей господарства, соціально-культурного будівництва. *Це - міністерства фінансів, соціальної політики, Антимонопольний комітет, Державна податкова служба, Фонд державного майна України.*

За сферами дії:

- **Органи управління господарським виробництвом, економікою та сферою соціального обслуговування:** промисловістю, сільським господарством, транспортом, зв'язком, внутрішньою торгівлею, житлово-комунальним господарством і побутовим обслуговуванням населення.
- **Органи управління соціальним розвитком і культурою:** освітою, охороною здоров'я, фізичною культурою та спортом, розвитком науки, культури, соціальним забезпеченням.
- **Органи управління в адміністративно-політичній сфері:** обороною, державною безпекою, внутрішніми справами, юстицією, зовнішніми стосунками.
- **Органи міжгалузєвого управління,** які здійснюють функції: ціноутворення, статистики, фінансового регулювання, стандартизації, сертифікації тощо.

Питання 4.

**Об'єднання громадян як суб'
єкти адміністративного
права.**

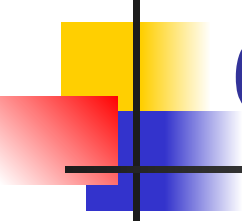
Стаття 36 Конституції України. Громадяни України мають право на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації

- для здійснення і захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів, за винятком обмежень, встановлених законом в інтересах національної безпеки та громадського порядку, охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей.**
  - Політичні партії в Україні сприяють формуванню і вираженню політичної волі громадян, беруть участь у виборах. Членами політичних партій можуть бути лише громадяни України. Обмеження щодо членства у політичних партіях встановлюються виключно цією Конституцією і законами України.**
-

-
- **Громадяни мають право на участь у професійних спілках з метою захисту своїх трудових і соціально-економічних прав та інтересів. Професійні спілки є громадськими організаціями, що об'єднують громадян, пов'язаних спільними інтересами за родом їх професійної діяльності. Професійні спілки утворюються без попереднього дозволу на основі вільного вибору їх членів. Усі професійні спілки мають рівні права. Обмеження щодо членства у професійних спілках встановлюються виключно цією Конституцією і законами України.**
  - **Ніхто не може бути примушений до вступу в будь-яке об'єднання громадян чи обмежений у правах за належність чи неналежність до політичних партій або громадських організацій. Усі об'єднання громадян рівні перед законом.**
-

- **Дана стаття розвиває та конкретизує положення статті 20 Загальної декларації прав людини,**
- **статті 22 Міжнародного пакту про громадські і політичні права та**
- **ст. 11 Європейської конвенції з прав людини.**
- **Закон України "Про громадські об'єднання",**
- **Закон України "Про політичні партії в Україні",**
- **Закон України "Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності".**

Об'єднання громадян можуть бути **двох основних видів:**

- **політична партія** — це зареєстроване згідно з законом добровільне об'єднання громадян-прихильників певної загальнонаціональної програми суспільного розвитку, що має своєю метою сприяння формуванню і вираженню політичної волі громадян, бере участь у виборах та інших політичних заходах
- **громадське об'єднання** — це добровільне об'єднання фізичних осіб та/або юридичних осіб приватного права для здійснення та захисту прав і свобод, задоволення суспільних, зокрема економічних, соціальних, культурних, екологічних, та інших інтересів.

За організаційно-правовими властивостями виділяються:

- *масові об'єднання громадян* (політичні партії, творчі спілки, релігійні організації, добровільні товариства, професійні спілки та ін.);
- *органи громадської самодіяльності* (народні дружини по охороні громадського порядку);
- *органи громадського самоврядування* (ради і колективи мікрорайонів, домові, вуличні комітети та ін.).

Ознаки об'єднання громадян

- добровільність об'єднання;
- організаційні заходи, якими в діяльності об'єднань громадян виступають самоврядування та саморегуляція;
- відсутність у об'єднань громадян внаслідок їх природи державно-владних повноважень;
- членство в об'єднанні та відносини членства, що впливають звідси;
- наявність статуту об'єднання громадян.

Закон України "Про політичні партії в Україні"
встановлює, що **членом політичної партії може бути тільки громадянин України**, який відповідно до Конституції України має право голосу на виборах. Громадянин України може перебувати одночасно лише в одній політичній партії.

Членами політичних партій не можуть бути:

- 1) судді;***
- 2) працівники прокуратури;***
- 3) працівники органів внутрішніх справ;***
- 4) співробітники Служби безпеки України;***
- 5) військовослужбовці.***

Професійна спілка (профспілка) —

- *це добровільна неприбуткова громадська організація, що об'єднує громадян, пов'язаних спільними інтересами за родом їх професійної (трудової) діяльності (навчання).*
- *Професійні спілки створюються з метою здійснення представництва та захисту трудових, соціально-економічних прав та інтересів членів профспілки.*

- **Стаття 37.** Утворення і діяльність політичних партій та громадських організацій, програмні цілі або дії яких спрямовані на ліквідацію незалежності України, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету і територіальної цілісності держави, підрив її безпеки, незаконне захоплення державної влади, пропаганду війни, насильства, на розпалювання міжетнічної, расової релігійної ворожнечі, посягання на права і свободи людини, здоров'я населення, **забороняються.**
- Політичні партії та громадські організації не можуть мати воєнізованих формувань.
- Не допускається створення і діяльність організаційних структур політичних партій в органах виконавчої та судової влади і виконавчих органах місцевого самоврядування, військових формуваннях, а також на державних підприємствах, у навчальних закладах та інших державних установах і організаціях.
- Заборона діяльності об'єднань громадян здійснюється лише в судовому порядку.